

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет журналістики
Кафедра української преси**

**Затверджено
на засіданні кафедри української преси
факультету журналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2020 року)**

**Завідувач кафедри
української преси
(проф. С. А. Кость)**

**Силабус
з навчальної дисципліни
«Методологія дослідження соціальних комунікацій»,
що викладається в межах освітньої програми «Журналістика»
другого освітнього рівня вищої освіти
для студентів магістратури II курсу (III семестр) із спеціальності
зі спеціальності 061 Журналістика**

Львів -2020

Силабус курсу
“Методологія дослідження соціальних комунікацій”
2020-2021 навчального року

Назва курсу	Методологія дослідження соціальних комунікацій
Адреса викладання курсу	вул. Генерала Чупринки, 49, Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет журналістики, кафедра української преси
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 06 Журналістика; напрям підготовки 6.030301 «журналістика»; спеціальність – 061 Журналістика
Викладачі курсу	Кость Степан Андрійович, кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри української преси
Контактна інформація викладачів	skost_@lnu.edu.ua ; Львів, вул. Генерала Чупринки, 49, каб. 402
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять, а також за попередньою домовленістю. Можливі й онлайн консультації через Skype, Вайбер, Zoom. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача, Viber або телефонувати.
Сторінка курсу	https://journ.lnu.edu.ua
Інформація про курс	“Методологія дослідження соціальних комунікацій” – прикладна міждисциплінарна дисципліна, розрахована на слухачів, що вже опанували курси „Теорія і практика журналістики”, „Теорія і методика журналістської творчості”, „Аргументація в журналістиці”, „Аналітичні методи журналістики”, „Теорії масової інформації”, „Теорія та історія світової та української культури”, „Філософія”, спецкурси “Системний аналіз у журналістиці”, “Соціологія масової комунікації” і сприяє систематизації та трансформації теоретичних знань у практичній реалізації журналістами-аналітиками.
Коротка анотація курсу	Програма з курсу «Методологія дослідження соціальних комунікацій» відповідає навчальному плану, освітньо-професійній програмі (ОПП) та освітньо-кваліфікаційним характеристикам (ОКХ) підготовки журналістів ЛНУ ім. І. Франка. В умовах глобалізації та інформатизації суспільства видозмінюється роль і завдання інформації. Значення її в житті суспільства стрімко зростає, оскільки соціальне суспільство — це відкрита інформаційна система. ЗМІ перетворились на визначальний елемент сучасного суспільства. Масмедіа формують психологію і політику епохи, сприяють зростанню ролі лідерів/вождів мас. Але інформація може виконувати й «убивчу» роль. Народ перетворюється на натовп, коли вдається відучити його думати. І тоді інформація стає своєрідною довбнею в руках зацікавлених груп та організацій. Громадяни щодня зустрічаються з класичними виявами психологічної війни: тотального пересмикування фактів, маніпулювання свідомістю телеглядачів, слухачів і читачів.
Мета та цілі курсу	Мета – ознайомити студентів із основними поняттями («методологія»,

	<p>«метод», «соціальні комунікації», «історія та теорія», «методологічна основа дослідження»), із загальнонауковими і спеціальними методами дослідження.</p> <p>Цілі – з'ясувати роль інформаційно-психологічних операцій в інформаційному просторі України в контексті гарантування інформаційної безпеки як складової національної безпеки держави. Ознайомити студентів з методами агресії проти розуму/інтелекту, що стало можливим завдяки «розвитку засобів масової комунікації і вдосконалення технологій психологічного впливу на індивідуальну і масову свідомість. За допомогою спеціальних психотехнологій здійснюються цілеспрямовані зміни масової свідомості з метою закладання певної інформації (від комерційної до світоглядної). За мету можуть ставитися також зміни культурної і навіть етнічної самоідентифікації великих груп людей для включення їх у психокультуру агресора або для досягнення інших цілей.» (Є. К. Марчук).</p>
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Животко А. Історія української преси. – Мюнхен, 1989-1990. 2. Кость С. Історія української журналістики (західноукраїнська преса першої половини ХХ ст.: структура, проблематика. Книга перша). – Львів, 2010. 3. Кость С. Західноукраїнська преса першої половини ХХ ст. у всеукраїнському контексті (засади діяльності, періодизація, структура, особливості функціонування). – Львів, 2006. 4. Кость С. Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини ХХ ст.: Структура. Частина друга. – Львів, 2002. 5. Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини ХХ ст.: Структура. Частина перша / за ред. С.Костя. – Львів, 2002. 6. Преса боротьби й ідеї (західноукраїнська публіцистика першої половини ХХ ст.: Зб. текстів / Уклад. і авт. вступ. статті та коментарів С.Кость. – Львів, 1994.
Тривалість курсу	3-й семестр. Рік підготовки – другий курс магістратури
Обсяг курсу	Загальна кількість годин – 90. 24 години аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 8 годин практичних занять та 66 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>Знати</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміст основних понять; - основні напрями досліджень сучасних ЗМІ у контексті соціальних комунікацій; - історіографію питання; - основні методи дослідження; - загальнонаукові і спеціальні методи дослідження історії та теорії журналістики. <p>Вміти</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати і оцінювати рівень наукового опрацювання проблеми; - використовувати загальнонаукові й спеціальні методи дослідження історії й теорії журналістики; - на належному теоретичному рівні досліджувати історію й теорію

	журналістики у контексті соціальних комунікацій та правильно оформляти отримані результати
Ключові слова	методологія, метод, соціальні комунікації, історія та теорія, методологічна основа дослідження
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Доцільно подавати у формі СХЕМИ КУРСУ**
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру письмовий/тестовий/усний/комбінований
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату магістра журналістики зі спеціальності 061
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, консультування, дискусії Лекції. Передбачено ознайомлення студентів із основними питаннями програми спецкурсу, теоретичними, методологічними і творчо-продуктивними аспектами; ознайомлення з рекомендованою літературою. Практичні заняття. Передбачено виконання домашніх завдань (опрацювання рекомендованої літератури), підготовка до аналізу запропонованих тем і проблем у контексті сучасної ситуації в Україні та світі. Найпоширеніші форми: конспект про зібрану інформацію, з'ясоване – не з'ясоване (питання, на які знайдено відповіді і питання, на які відповідей не знайдено), обговорення, підсумки (оцінка результатів). Самостійна робота студента під керівництвом викладача полягає в тому, що кожна тема потребує закріплення. Студенти працюють з рекомендованою літературою, з конкретними виданнями, з відео-матеріалами, інформацією з інтернету, готують порівняльний аналіз. Індивідуально-групове творче завдання як основа підсумкової кваліфікаційної роботи за підсумками спецкурсу покликане виявити: а) скрупульозність і старанність виконання домашніх завдань зокрема і самостійної роботи загалом, б) вміння збирати, систематизувати, осмислювати і використовувати інформацію, в) уміння творчо (креативно) підходити до складних або нетрадиційних проблем. У разі відпрацювання пропущеної теми готують есе. Можливий варіант оцінювання через тестову базу. Насамперед для заочної форми навчання та студентів, які мають вільне відвідування чи перебувають на міжнародному стажуванні. Відпрацювання і консультування відбувається за графіком, затвердженим і оприлюдненим на кафедрі.
Необхідне обладнання	З урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення курсу може не потребувати використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Основу контрольних-залікових питань (за змістовими модулями) становлять виконання завдань на самостійне опрацювання з метою закріплення теоретичного матеріалу, викладеного на лекціях і

опрацьованих на практичних заняттях, а також опрацювання рекомендованої літератури та сучасних журналістських текстів і телерадіопрограм.

Оцінювання наукових есе (0-10 балів за кожне) – форма відпрацювання пропусків практичних занять

Відпрацювання і консультування відбувається за графіком, затвердженим і оприлюдненим на кафедрі.

Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (доповідь та відкритий тест).

Академічна доброчесність: Очікується, що студентські роботи будуть самостійними, оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших авторів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять є важливою складовою навчання.

Очікується, що всі студенти відвідають усі аудиторні заняття з курсу. Слухачі повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку вони зобов'язані дотримуватися усіх строків, що визначені для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Література. Усю літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, викладач надає виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам.

Політика виставлення балів. Враховуються усі бали, набрані упродовж семестру (поточне тестування (контрольна), самостійна робота (доповідь) та бали за роботу на практичних і семінарських заняттях.

При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття, якщо це не пов'язано з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Жодні форми порушення академічної доброчесності **не толеруються**.

Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу). **Академічна доброчесність:** Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У

	<p>будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Вступна лекція (мета, завдання, предмет навчальної дисципліни, форми звітності)

1. Структура, предмет, мета курсу.
2. Методика роботи студента: основні вимоги до знань і вмінь.

Тема 2. Термін «соціальна комунікація» і його семантичний діапазон

1. Огляд літератури до курсу.
2. З'ясування змісту понять: «соціальні комунікації», «методологія», «метод», «концепція», «структура преси».

Тема 3. Масова комунікація і теорія та історія журналістики в системі науки про соціальні комунікації

1. Масова комунікація і соціальні комунікації.
2. Масова комунікація як соціальна система.
3. Соціальні комунікації та їх роль у суспільній сфері.
4. Теорія та історія журналістики в системі науки про соціальні комунікації.

Тема 4. Методологія і методи (підходи) дослідження соціальних комунікацій

1. Загальнонаукові методи дослідження (загальна характеристика).
2. Емпіричні (дослідні) методи дослідження й теоретичні.

Тема 5. Методологія і методи (підходи) дослідження соціальних комунікацій і ЗМІ

1. Аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання, історичні, математичні підходи.
2. Спеціальні методи дослідження. Контент-аналіз.

Тема 6. Методологія і методи (підходи) дослідження соціальних комунікацій і ЗМІ

1. Інформаційні, діалектичні, аксіологічні, когнітивні, культурологічні, соціокультурні підходи до вивчення об'єкта дослідження
2. Поняття «наукометрія», «бібліометрія», «інформетрія».

Тема 7. Соціально-комунікаційний підхід у дослідженні ЗМІ

1. Соціальнокомунікаційний підхід до вивчення журналістського процесу.
2. Соціальнокомунікаційна парадигма принципів дослідження.

Змістовий модуль 2.

Тема 8. Історія вивчення соціальних комунікацій

1. Основні напрями досліджень і наукових пошуків.
2. Українське журналістикознавство у світовому контексті.
3. Тенденції розвитку українського журналістикознавства.

Тема 9. Сучасні українські дослідження соціальних комунікацій

1. Основні напрями теоретичних пошуків.
2. Моральні засади журналістики.
3. Методологічні проблеми журналістики в поглядах дослідників

Тема 10. Історія вивчення масових комунікацій

1. Заходження журналістикознавчих досліджень в Україні.
2. Концепція журналістики І.Франка.
3. Концепція журналістики М.Грушевського.
4. Дискусія з приводу завдань і функцій журналістики (І.Франко, М.Грушевський, С.Єфремов).

Тема 11. Сучасні медіадослідження в Україні

1. Основні методологічні проблеми.
2. Методи соціальнокомунікаційного дослідження.
3. Наукові засади осмислення фактів в журналістикознавчому дослідженні.

Тема 12. Історіографія дослідження українських ЗМІ

1. Питання методології у історичних пресознавчих дослідженнях.
2. Основні напрями журналістикознавчих досліджень.
3. Дослідження української преси «дожовтневого» періоду і західноукраїнської преси.

Тема 13. Історіографія досліджень історії української преси

1. Історичний контекст функціонування української журналістики на західних українських землях.
2. Українськомовна журналістика в радянській Україні.
3. Дослідження української преси «дожовтневого» періоду і західноукраїнської преси.

Тема 14. Історіографія досліджень історії української преси

1. Поняття «наукова школа». Формування «львівська школа» як поняття..
2. Історія формування «львівської школи» як напрямку в українському журналістикознавстві.
3. Основні методологічні і моральні засади в контексті львівської школи.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Вступна лекція (мета, завдання, предмет навчальної дисципліни, форми звітності)	26	2				24						
Тема 2. Термін «соціальна комунікація» і його	22	2				20						

семантичний діапазон													
Тема 3. Масова комунікація і теорія та історія журналістики в системі науки про соціальні комунікації	16	2				14							
Тема 4. Методологія і методи (підходи) дослідження соціальних комунікацій	2	2											
Тема 5. Методологія і методи (підходи) дослідження соціальних комунікацій	2	2											
Тема 6. Методологія і методи (підходи) дослідження соціальних комунікацій і ЗМІ	2	2											
Тема 7. Соціально-комунікаційний підхід у дослідженні ЗМІ	2	2											
Разом – змістовий модуль 1	72	14				58							

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ознайомлення із рекомендованою літературою до курсу. Конспект.	20
2	Історіографія досліджень соціальних комунікацій (огляд). Письмова робота.	23
3	Концепція наукового дослідження. Письмова робота.	23
	Разом	66

Методи контролю

Поточний контроль:

Поточний контроль: дві письмові роботи

При оцінюванні виконання індивідуального завдання враховуємо: актуальність, самостійність, зміст, стиль, грамотність, публікацію в ЗМІ.

Поточний контроль: усна відповідь, кілька доповнень на практичному занятті – 5 бали; конспект першоджерел (посібники, оригінальна література) – 20 бали; виконання індивідуального завдання (написання реферату) – 25 балів; контрольна робота (за перший змістовий модуль) – 25 балів; контрольна робота (за другий змістовий модуль) – 25 балів;

Навчальна література

1. Животко А. Історія української преси. – Мюнхен, 1989-1990.
2. Кость С. Історія української журналістики (західноукраїнська преса першої половини ХХ ст.: структура, проблематика. Книга перша). – Львів, 2010.
3. Кость С. Західноукраїнська преса першої половини ХХ ст. у всеукраїнському контексті (засади діяльності, періодизація, структура, особливості функціонування). – Львів, 2006.
4. Кость С. Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини ХХ ст.: Структура. Частина друга. – Львів, 2002.
5. Нариси з історії західноукраїнської преси першої половини ХХ ст.: Структура. Частина перша / за ред. С.Костя. – Львів, 2002.
6. Преса боротьби й ідеї (західноукраїнська публіцистика першої половини ХХ ст.: 36. текстів / Уклад. і авт. вступ. статті та коментарів С.Кость. – Львів, 1994.

Додаткова література

1. Бідзіля Ю. Преса Закарпаття ХІХ-ХХ ст.: Посібник для журналістів. – Ужгород, 1997.
2. Богачевська-Хом'як М. Білим по білому: Жінки в громадському житті України. 1884-1939. – К., 1995.
3. Витанович І. Історія українського кооперативного руху. – Нью-Йорк, 1964.
4. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ-ХХ століття. – К., 1996.
5. Добош І. Історія української журналістики Закарпаття 20-30-х років ХХ ст. – Івано-Франківськ, 1995.
6. Донцов Д. Твори. – Львів, 2001. – Т.1: Геополітичні та ідеологічні праці.
7. Кедрин І. У межах зацікавлення. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1986.
8. Кость С., Тимчишин О., Федірко К. Нариси з історії української військової преси. – Львів, 1998.
9. Ми і наші діти: Дитяча література. Мистецтво. Виховання /За ред. Б.Гошовського. – Торонто, 1965.
10. Митрополит Андрей Шептицький: Життя і діяльність: Документи і матеріали. 1899-1944. – Львів, 1998.
11. Мірчук П. Нарис історії ОУН. – Мюнхен; Лондон; Нью-Йорк, 1968.
12. Павлюк І. Українські часописи Волині, Полісся, Холмщини та Підляшшя (1917-1939): Анотований покажчик. – Львів; Луцьк, 1997; його ж; Українська легальна преса Волині, Полісся, Холмщини та Підляшшя 1917-1939, 1941-1944 рр. – Львів, 2001.
13. Романюк М. Українська преса Північної Буковини як джерело вивчення суспільно-політичного життя краю (1870-1940 рр.). – Львів, 2000.
14. Романюк М., Габор В. Закарпатська україномовна преса 20-30-х років: до питань історіографії та методики дослідження // Зб.праць НДПЦ. – Львів, 1995. – Вип.2. – С.136-151.
15. Рудницька М. Українська дійсність і завдання жінки: Промова, виголошена на відкритті Українського жіночого конгресу 23 червня 1934 р. в Станіславові. – Львів, 1934.

16. Сніцарчук Л. Українська сатирично-гумористична преса Галичини 20-30-х рр. XX ст.: історико-функціональний аспект та інтерпретаційні особливості. – Львів, 2001.
17. Стахів М. Українські політичні партії у соціологічному навітленні. – Нью-Йорк; Детройт; Скрантон, 1954.
18. Тернопільський Ю. Українська преса з перспективи 150-ліття. – Джерсі Сіті, 1974.